

ภาพจาก (1)

ขุนโอสถสิทธิการ หรือ โอสถ เกษมสุวรรณ (นามเดิม กิมไซ่ กิมสุวรรณ) เป็นคนแรกที่สำเร็จแพทยปริญญารหรือเป็นเภสัชกรที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรคนแรกแห่งประเทศไทย ขุนโอสถสิทธิการ เกิดเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2437 ณ บ้านริมโรงสีไฟ หัวลำโพง อำเภอปทุมวัน พระนคร ท่านเป็นบุตรของนายยงและ นางโป๊ะ กิมสุวรรณ เมื่ออายุครบ 18 ปี ท่านสมัครเข้าเป็นนักเรียนแพทย์ในโรงเรียนแพทยาลัย กระทรวงธรรมการเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2455 (1) ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร (พระยศขณะนั้น) ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการโรงเรียนราชแพทยาลัย ทรงโปรดให้มีแผนกแพทย์ปริญญารขึ้นในโรงเรียนราชแพทยาลัย และเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรแพทย์ผสมยาซึ่งใช้เวลา 3 ปีในการศึกษา (2) ขุนโอสถสิทธิการจึงได้โอนย้ายมาเรียนในแผนกแพทย์ปริญญาร

ขุนโอสถสิทธิการได้เขียนไว้ในหนังสือที่ระลึก 36 ปี คณะเภสัชศาสตร์อย่างน่าสนใจว่า “สมัยนั้นเข้าเรียนแพทย์กันก่อน เพราะเวลานั้นโรงเรียนเภสัชกรรมยังไม่ได้จัดตั้งขึ้น พวกเราโอนไปเรียนวิชาเภสัชกรรม.....สมัยนั้นให้ชื่อว่า “โรงเรียนปริญญาร” ...ไม่มีใครสนใจสมัครเรียนเลย ทางกรจึงได้แจ้งขอคนไปยังต่างจังหวัด ได้มีผู้สมัคร 2 คนชื่อนายแค้นคนหนึ่ง และนายอ่วมคนหนึ่ง แต่ต่อมา ย้ายไปเรียนแพทย์เสีย

เราเรียนกันในอาคารที่ปลูกด้วยไม้มาจากเป็นสวนมาก อนึ่งใครจะเล่าไว้ในที่นี้ด้วยว่าในเวลาที่เราเรียนอยู่ศิริราชสมัยนั้น การสอนเขาใช้ภาษาไทยกันทั้งนั้น ฝรั่งเศสก็

ขุนโอสถสิทธิการ (โอสถ เกษมสุวรรณ)

“ผู้สำเร็จวิชาแพทย์ปริญญารคนแรกแห่งกรุงสยาม”

พูดภาษาไทย สอนเข้าใจดี ครูบอกคำบอกเป็นเรื่อง ๆ ไปให้เราจด แล้วอธิบายพร้อม ๆ กันไป การสมัครเข้าศึกษาเอาแน่ไม่ได้ ถ้าอ่านออกเขียนได้ดี เป็นอันรับทั้งนั้น สำหรับตัวข้าพเจ้าเองสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ 3 แล้วจึงไปสมัครเรียนสำหรับที่พักกินอยู่ ทางโรงเรียนปลูกหอไว้ให้อยู่ด้วยกัน ค่าที่พัก ค่ากินอยู่รวมอยู่ในค่าเล่าเรียนเดือนละ 4 บาทนั้นหวังว่าเรื่องที่ข้าพเจ้าได้กล่าวมาจากความทรงจำอันกระต่อนกระแต่นทั้งหมดนี้ คงให้ความรู้สมัยโบราณแก่บรรดาชาวเภสัชกรรุ่นน้อง ๆ และหลานหลานได้บ้าง” (3)

นักเรียนแพทย์ปริญญารุ่นแรกมี 4 คน แต่สำเร็จวิชาปริญญาร (เภสัชศาสตร์) ออกเป็นแพทย์ปริญญาร (เภสัชกร) เป็นรุ่นแรก เมื่อ พ.ศ. 2458 เพียง 2 คนคือ ขุนโอสถสิทธิการและนายสำเภา เสวตเศรณี (4)

พ.ท. ภก. ดร.สามารถ อังคสิงห์ ได้เล่าจากคำบอกกล่าวของเภสัชกรรุ่นเก่า ๆ ว่า “การรับประกาศนียบัตรสมัยก่อนนั้นไม่ต้องมีพิธีเหมือนทุกวันนี้ วันดีคืนดี ผู้ใหญ่ก็จะเดินมาหาในห้องที่ปฏิบัติฝึกงานในโรงเรียนแล้วยื่นประกาศนียบัตรให้ พร้อมกับบอกว่าสำเร็จการศึกษาแล้ว ในประกาศนียบัตรมีลงวัน เดือน ปี ที่จบไว้ด้วย บางคนจบตั้งนานแล้ว ยังไม่รู้ว่าจะจบ บางคนจบตั้ง 5-6 เดือนแล้ว ผู้ใหญ่เอามายื่นให้พร้อมผู้ที่เพิ่งสอบได้ก็มี แต่อย่างไรก็ตาม เป็นที่ยืนยันว่าท่าน (ขุนโอสถสิทธิการ) เป็นคนแรกที่สำเร็จแพทยปริญญารหรือเป็นเภสัชกรที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรคนแรกแห่งประเทศไทย หลวงเภสัชกิจโกศลเป็นเภสัชกร แต่มิได้เป็นนักเรียนตามหลักสูตรของโรงเรียน” (1)

ขุนโอสถสิทธิการเข้ารับราชการในกองโอสถศาลา
กรมสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม
2459 ทำหน้าที่เป็นแพทย์ปรุงยาหรือเภสัชกร กองโอสถ
ศาลาขณะนั้นมีฝรั่งรับราชการหลายคน มีผู้อำนวยการเป็น
ฝรั่งชื่อ หมอวิลเลียม ท่านได้รับราชการ ณ ที่นี้ตลอดมา จน
วันที่ 1 มกราคม 2488 จึงย้ายมาเป็นผู้จัดการโรงงานเภสัช
กรรม กระทรวงสาธารณสุข และผู้อำนวยการโรงงานเภสัช
กรรม (ต่อมาได้ขยายกิจการเป็นองค์การเภสัชกรรมในปี
2509) ท่านดำรงตำแหน่งดังกล่าวติดต่อกันมาเป็นเวลาถึง
16 ปี จนกระทั่ง พ.ศ. 2503 ท่านก็เกษียณอายุราชการ (3)
ตลอดชีวิต ท่านได้ใช้วิชาชีพเภสัชกรรมในทางรับราชการ
ตลอดมา เป็นบุคคลที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ซื่อสัตย์ ไม่
เคยมีประวัติต่างปร้อยตลอดชีวิตแห่งการรับราชการอันยาวนาน
เลย ในปีพ.ศ. 2474 ท่านได้รับเลือกเป็นกรรมการของเภสัช
กรรมสมาคม อันมีพระมนตรี พจนกิจเป็นนายก และ A.H.
Hale เป็นอุปนายก (1)

ในบั้นปลาย ท่านล้มป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูง
และต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลเป็นเวลา 3 เดือนเศษ
ด้วยความดูแลเป็นห่วงของบุตร-ธิดา ซึ่งเป็นทั้งแพทย์และ

เภสัชกร ท่านถึงแก่อนิจกรรมอย่างสงบด้วยโรคหัวใจวาย
เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2513 รวมอายุได้ 77 ปี

เอกสารอ้างอิง

- 1) สามารถ อังสุสิงห์. ผู้สำเร็จวิชาแพทย์ปรุงยาคนแรกแห่ง
กรุงสยาม. วารสารเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทย
2513.
- 2) ประนอม โพธิยานนท์. 80 ปีเภสัชศาสตร์. ใน: อุทัย
สุวรรณภูมิ, บรรณาธิการ. 80 ปีการศึกษาเภสัชศาสตร์
ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: คณะเภสัชศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2537. หน้า 33-48.
- 3) คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์. ที่ระลึก 36
ปี คณะเภสัชศาสตร์. พระนคร: โรงพิมพ์พระจันทร์;
2492.
- 4) ประโชติ เปล่งวิทยา. เภสัชกรรมแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ใน
รอบ 200 ปี. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะเภสัช
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2526.